

Трансформація міграційної політики ЄС на початку XXI ст.

Михайло Шелемба, Ужгородський національний університет

Систематизовано основні особливості трансформації міграційної політики ЄС на початку XXI ст. Для здійснення дослідження використовується авторський методичний підхід, оснований на застосуванні порівняльного аналізу, статистичного аналізу, методу контент-аналізу дискурсу положень правового механізму (основних засад правил та директив), дискурс-аналізу. Оцінка показала комплексність, ґрунтовність, наукову новизну запропонованого авторського методичного підходу стосовно аналізу ефективності трансформації міграційної політики ЄС на початку XXI ст. Встановлено, що за даними першого етапу аналізу визначено: інтенсифікацію міграційних потоків, пов'язану з факторами погіршенням політичної, соціально-економічної ситуації в деяких регіонах світу; зростання розколу в ЄС стосовно ґрунтовності, доцільності основних засад наддержавної міграційної політики. Дослідження на другому етапі аналізу, присвяченому вивченню ситуації після реформування правового механізму регулювання міграційної політики, дало можливість виявити: зменшення міграційних потоків (особливо нелегальних) після змін правового механізму регулювання міграційної політики в ЄС; покращення основних міграційних процедур в ЄС; покращення зовнішніх позицій Європейського Союзу як дієвої наднаціональної організації, що має потенціал та можливості управління міграцією. Оцінка показала, що зміни правового механізму регулювання міграційної кризи в ЄС обумовили визначення таких напрямків політики в цій сфері: реагування на поточні проблеми та пошук можливих шляхів і стратегій для вирішення міграційної кризи; формування більш ефективної системи міграційного законодавства на загальноєвропейському рівні в цілому. Доведено, що вказані реформи були задекларовані на рівні положень правового механізму та реалізовані на практичному рівні.

Ключові слова: міграційна політика, зовнішня політика, країни Європейського Союзу, міграційні потоки, мігранти, біженці, регулювання, правовий механізм, нелегальна міграція

Transformation of the EU migration policy at the beginning of the XXI century

Mykhailo Shelemba, Uzhhorod National University

The main features of the transformation of the EU migration policy in the beginning of the XXI century were systematized. The author's methodical approach, based on the use of comparative analysis, statistical analysis, the method of content analysis of the discourse of the provisions of the legal mechanism (the basic principles of rules and directives), discourse analysis, is used to carry out the research. The assessment showed the complexity, thoroughness, scientific novelty of the proposed author's methodical approach regarding the analysis of the effectiveness of the transformation of the EU migration policy in the early twenty-first century. It was established that according to the first stage of the analysis it was determined: intensification of migration flows, connected with factors of deterioration of political, socio-economic situation in some regions of the world; the growth of the split in terms of the soundness, expediency of the basic principles of the super-state migration policy. The research at the second stage of the analysis, devoted to the study of the situation after reforming the legal mechanism of the regulation of migration policy, made it possible to identify: the reduction of migration flows (especially illegal ones) after the changes of the legal mechanism of regulation of migration policy in the EU; improvement of the main migration procedures in the EU; improving the external position of the European Union as an effective supranational organization with the potential and capabilities for managing migration. The assessment showed that changes in the legal mechanism for regulating the migration crisis in the EU have determined the following policy areas in this area: responding to current problems and finding possible ways and strategies for solving the migration crisis (emergency measures for the rescue of migrants in the Mediterranean, the allocation of additional funds for rescue operations, the coordination of enhanced security measures, which required the mandatory removal of fingerprints from all migrants who arrived in the EU, as well as the accelerated process of deportation of illegal migrants or those who were refused asylum; involvement in the suspension of migration flows and the development of illegal migration into the EU of third countries in order to optimize and ensure effective results); the formation of a more effective system of migration legislation at the pan-European level as a whole (continuation of Turkey's involvement in the settlement of illegal migrants; Reforming the pan-European asylum system). It is proved that these reforms were declared at the level of the provisions of the legal mechanism and implemented at the practical level.

Keywords: migration policy, foreign policy, European Union countries, migration flows, migrants, refugees, regulation, legal mechanism, illegal migration

Трансформація міграційної політики ЄС в началі ХХІ століття

Михаїл Шелемба, Ужгородський національний університет

Систематизовані основні особливості трансформації міграційної політики ЄС в началі ХХІ століття. Для проведення дослідження використовується авторський методичний підхід, оснований на застосуванні порівняльного аналізу, статистичного аналізу, методу контент-аналізу дискурсу положень правового механізму (основних принципів правил і директив), дискурс-аналізу. Оцінка показала складність, фундаментальність, наукову новизну запропонованого авторського методичного підходу до аналізу ефективності трансформації міграційної політики ЄС в началі ХХІ століття. Встановлено, що за даними першого етапу аналізу визначено: інтенсифікація міграційних потоків, пов'язана з факторами погіршення політичної, соціально-економічної ситуації в деяких регіонах світу; зростання розриву в ЄС стосовно фундаментальності, цілеспрямованості основних принципів наддержавної міграційної політики. Дослідження на другому етапі аналізу, присвяченому вивченню ситуації після реформування правового механізму регулювання міграційної політики, дозволило виявити: зменшення міграційних потоків (особливо нелегальних) після змін правового механізму регулювання міграційної політики в ЄС; покращення основних міграційних процедур в ЄС; покращення зовнішніх позицій Європейського Союзу як дійсної наднаціональної організації, яка має потенціал і можливості управління міграцією. Оцінка показала, що зміни правового механізму регулювання міграційного кризису в ЄС обумовили визначення таких напрямків політики в цій сфері: реагування на поточні проблеми і пошук можливих шляхів і стратегій для вирішення міграційного кризису; формування більш ефективного механізму міграційного законодавства на загальноєвропейському рівні в цілому. Доведено, що зазначені реформи були задекларовані на рівні положень правового механізму і реалізовані на практичному рівні.

Ключові слова: міграційна політика, зовнішня політика, країни Європейського Союзу, міграційні потоки, мігранти, біженці, регулювання, правовий механізм, нелегальна міграція

Постановка проблеми.

Стан сучасних міжнародних імміграційних потоків характеризується постійним зростанням масштабів, географії та інтенсивності. Це стає все більшою загрозою для безпеки окремих національних європейських держав, всього Європейського Союзу. Регулювання вказаних процесів на рівні країн ЄС здійснюється у відповідності до певного організаційно-правового механізму міграційної політики, який змінювався в певні періоди у відповідності з зовнішніми викликами. Важлива роль Європейського Союзу у вирішенні міжнародних міграційних проблем забезпечує йому суттєві зовнішньополітичні позиції на світовій арені. Коригування тих або інших засад міграційної політики в рамках цього наддержавного утворення обумовлює зміну місця ЄС у системі міжнародних відносин.

Аналіз досліджень і публікацій.

Питання стану та змін, нормативно-правового регулювання міграційної політики країн ЄС вивчали зарубіжні та українські автори, серед яких: С. Булоз [10], В. Бондарчук [1], К. Вітман [2], В. Дубенський [3], В. Євдокимов, К. Шиманська [4], А. Попок, А. Дяченко [6], Д.-К. Нгуен [16], М. Оврамовець [5],

О. Пробоїв [7], Х. Фогел [8] тощо. Незважаючи на існування достатньо вагомого масиву наукових, методичних напрацювань, емпіричних матеріалів, дослідження зазначеної тематики залишається актуальним з огляду на постійні зміни інтенсивності міжнародних міграційних потоків, загрози, які виникають внаслідок недостатньо ефективного міграційного механізму.

Мета дослідження – систематизувати основні особливості трансформації міграційної політики ЄС на початку ХХІ ст.

Виклад основного матеріалу.

В умовах зростання соціально-економічної нестабільності, загострення військових, політичних загроз в країнах Африки, Близького Сходу тривалий період відбувалось інтенсивне зростання міграційних потоків в ЄС, яке на певному етапі розвитку (в 2015 р.) призвело до кризи в цій сфері, визначення на наднаціональному, національному рівні некерованості механізму міграційної політики, потреби оптимізації її нормативно-правових та організаційних засад. З огляду на зазначене, слід проаналізувати зміни вказаної політики на системному рівні, провести їх оцінку з точки зору ефективності вирішення проблеми міграційної кризи та зовнішніх позицій Європейського Союзу.

Для здійснення оцінки за вказаним напрямком можна запропонувати методичний підхід, який оснований на використанні порівняльного аналізу, статистичного аналізу, методу контент-аналізу дискурсу положень правового механізму (основних засад правил та директив), дискурс-аналізу. На рис. 1 наведено авторський методичний

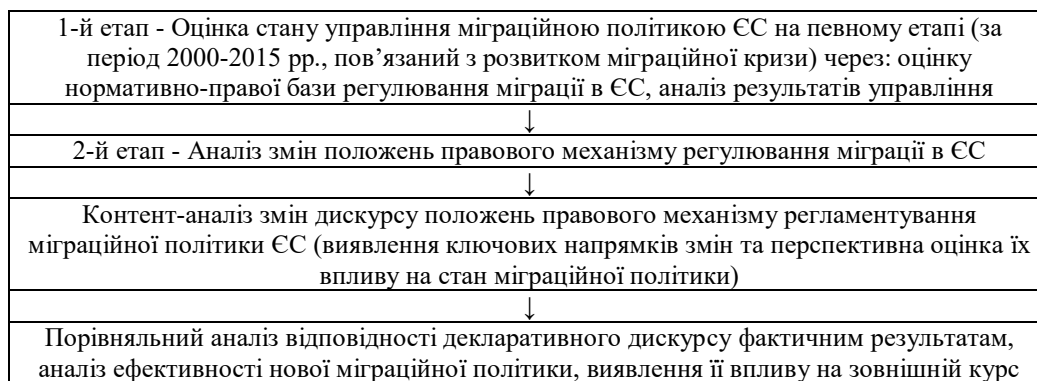

Рис. 1. Методичний підхід до оцінки ефективності трансформації міграційної політики ЄС на початку XXI ст. (розроблено автором)

підхід до оцінки ефективності трансформації міграційної політики ЄС на початку XXI ст.

Наукова новизна представленого підходу полягає в тому, що вперше запропоновано синтез методів контент-аналізу (виявлення риторики розвитку політики), дискурс-аналізу (категоризація напрямків вирішення проблеми через критичне вивчення матеріалу), порівняльного та статистичного аналізу для оцінки ефективності трансформації міграційної політики. При цьому можна констатувати, що цей підхід може бути використаний як для оцінки політики в певній сфері на державному, наднаціональному рівнях, так і для дослідження управління керівників країни, урядів тощо.

Керуючись схемою представленого методичного підходу проведемо вивчення стану управління міграційною політикою ЄС за період 2000–2015 рр.

Спочатку здійснимо узагальнюючий контент-аналіз дискурсу положень правового механізму регламентування міграційної політики ЄС (виявлення ключових напрямків міграційної політики) впродовж вказаного періоду.

Як показують результати вивчення нормативно-правових актів, наукових праць [10; 1; 2; 3; 4; 16; 5; 6; 7; 8], до початку міграційної кризи, яка мала найбільший розвиток в 2014–2015 рр., політика в зазначеній сфері в ЄС регламентувалась концептуально-нормативними документами. Контент-аналіз положень цих нормативно-правових документів дозволив виділити наступні напрямки регулювання мі-

граційної політики ЄС, що складаються з:

1) базових аспектів щодо регламентування інституційних основ управління інтеграційними процесами, свобод та прав громадян в ЄС. Серед документів, що регулюють ці питання виділено:

- Зведену редакцію Договору про функціонування Європейського Союзу, остання версія якої представлена в Лісабонській угоді, що набула чинності в 2009 р. Даний документ закріплює передавання питань юстиції та внутрішніх справ (візової політики, надання притулку, імміграції);

- Хартію основних прав Європейського Союзу (регулювання певних соціальних, політичних та економічних прав громадян ЄС);

- Постанову Європейського Парламенту та Ради від 19.05.2010 р. № 439/2010 про створення Європейського бюро підтримки шукачів притулку;

2) питань регулювання правового статусу біженців і шукачів притулку, їх гарантій та прав, зокрема, аспекти правових статусів громадян з третіх країн (довгострокових резидентів), осіб без громадянства, питання вимог до мінімальних норм щодо кваліфікації та прийому різних категорій мігрантів, мінімальних стандартів захисту громадян у випадку масових міграційних напливів, орієнтованих на збалансування розподілу таких громадян в рамках територій країн-учасниць ЄС тощо. Склад документів, в яких визначаються ці аспекти, представлений: Директивою Ради 2003/9/ЄС від 27.01.2003 р. «Про встановлення мінімальних

стандартів прийому шукачів притулку в державах-членах»; Директивою Ради 2003/109/ЄС від 25.11.2003 р. «Щодо статусу громадян третіх країн, які є довгостроковими резидентами»; Директивою Ради 2001/55/ЄС від 20.07.2001 р. «Про мінімальні стандарти надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб та про заходи, спрямовані на сприяння збалансованості зусиль держав-членів щодо отримання таких осіб та їх наслідків»; Директивою Ради 2004/83/ЄС від 29.04.2004 р. «Про мінімальні стандарти кваліфікації та статусу громадян третіх країн або осіб без громадянства як біженців або осіб, які взагалі потребують міжнародної захисту та змісту наданого захисту»; Директивою Європарламенту і Ради ЄС 2011/95 «Стосовно стандартів для кваліфікації громадян третіх країн чи осіб без громадянства як бенефіціарів міжнародного захисту і стосовно єдиного статусу для біженців або для осіб, що мають право на додатковий захист, і стосовно змісту захисту, що надається» (оновлена редакція від 13.12.2011 р.); Директивою Європейського Парламенту та Ради 2013/33/ЄС від 26.06.2013 р. «Про встановлення стандартів приймання заявників на міжнародний захист»;

3) засад регулювання інституційних механізмів надання статусу біженців або шукачів притулку, реалізації їх гарантій та прав. Серед основних напрямків регулювання за цією категорією можна виділити питання, пов'язані з: встановленням мінімальних стандартних процедур відносно позбавлення, надання правового статусу біженців; процедурами скасування і надання міжнародної охорони; інституційними засадами повернення нелегальних мігрантів; критеріями, правовим механізмом забезпечення інституційного управління міграційною політикою. В розрізі ключових нормативно-правових актів регулювання вказаних проблем представлено: Директивою 2013/32/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26.06.2013 р. «Про загальні процедури надання та скасування міжнародної охорони»; Регламентом Ради (ЄС) № 343/2003 від 18.02.2003 р. «Про встановлення критеріїв та механізми визначення держави-члена, відповідальної за розгляд заяви про надання притулку, яка подана в одній із держав-членів громадянством третьої країни»; Регламентом (ЄС) № 604/2013 Європейського Парламенту та Ради від 26.06.2013 р. «Про встановлення кри-

теріїв та механізмів визначення країни-члена, відповідальної за розгляд заяви про міжнародну захист, поданої однією з держав-членів на третю країну або особою без громадянства» (оновлена редакція); Регламентом (ЄС) № 1077/2011 «Щодо створення Європейської агенції оперативного управління великомасштабними ІТ-системами у сфері свободи, безпеки та правосуддя»; Регламентом (ЄС) № 603/2013 Європейського Парламенту та Ради від 26.06.2013 р. «Про встановлення «Eurodac» для порівняння відбитків пальців»;

4) аспектів прямого обмеження нелегальної міграції. Вказаний напрямок регламентувався наступним переліком нормативно-правових документів: Директивою 2008/115/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16.12.2008 р. «Про загальні стандарти та процедури в державах-членах щодо повернення громадян третіх країн, які перебувають нелегально»; Директивою Ради 2005/85/ЄС від 01.12.2005 р. «Про мінімальні стандарти процедур у державах-членах щодо надання та позбавлення статусу біженця»; Директивою 2009/52/ЄС Європейського парламенту та Ради від 18.06.2009 г. «Про встановлення мінімальних стандартів по відношенню санкцій та заходів до роботодавців громадян третіх країн, які перебувають нелегально».

Як свідчать дослідники [2; 5; 9], міграційна політика ЄС періоду 2000–2015 рр. характеризувалась як інтеграційна, асиміляційна, вона передбачала суспільну, соціально-економічну інтеграцію основних категорій мігрантів. За справедливим твердженням В. Євдокимова, К. Шиманської [4, с. 59], зазначений правовий механізм правового регулювання передбачав встановлення інституційних засад міграційних процесів, визначав легітимізацію перебування мігрантів в рамках країн призначення (країн-учасниць ЄС), але не було концептуально та комплексно відпрацьовано напрямки правового статусу різних категорій мігрантів, не створено організаційно-правового механізму контролювання переміщення мігрантів в рамках ЄС. Ці проблеми визначення правового механізму управління міграційною політикою ЄС стали особливо актуальними починаючи з 2014 р. в умовах загострення військово-політичних впливів, погіршенням соціально-політичної ситуації, погіршенням правових норм в деяких країнах світу, з яких прибувають біженці, шукачі

притулку, і їх міграції в Європейський Союз стають все більш інтенсивними, складно піддаються повноцінному контролю. Акцент на вказаних проблемах невідповідності діючого правового механізму регулювання міграційною політикою та фактичних результатів управління міграційними процесами слід проаналізувати на прикладі оцінки статистичних матеріалів за 2000–2015 рр. В табл. 1 подано динаміку змін основних показників міграційних процесів в ЄС за період 2000–2015 рр. За даними

статистичних результатів можна констатувати значне зростання основних показників міграційних процесів в ЄС у 2015 р. порівняно з 2000 р., зокрема:

- кількість заяв щодо надання притулку в ЄС зросла на 774000 один. (148,8%) і склала 1294000 один.;

- кількість підтверджень країнами ЄС статусу біженців збільшилась на 158715 один. (132,2%) і дорівнював 278715 один.;

- чисельність осіб третіх країн, що прибу-

Таблиця 1

Динаміка змін основних показників міграційних процесів в ЄС за період 2000–2015 рр.
(складено автором за даними [13; 16])

№ п/п	Показник	Значення			Абсолютне відхилення, + / -, один. у 2015 р. порівняно з 2000 р.	Відносне відхилення, + / -, % у 2015 р. порівняно з 2000 р.
		2000 р.	2014 р.	2015 р.		
1	Кількість заяв щодо надання притулку в ЄС, од.	520000	626715	1294000	774000,00	148,85
2	Підтвердження країнами ЄС статусу біженців (дозвіл щодо надання статусу), од.	120000	184665	278715	158715,00	132,26
3	Кількість осіб третіх країн, що прибули до ЄС нелегально, осіб	25000	219000	1046285	1021285,00	4085,14
4	Загальна кількість біженців, осіб	516000	782782	1325000	809000,00	156,78

ли до ЄС нелегально зросла на 1021285 осіб (4085%) і склала 1046285 осіб;

- загальна кількість мігрантів збільшилась на 805000 осіб (154,8%) і дорівнювала 1325000 осіб.

Вивчення та співставлення динаміки змін основних показників міграційних процесів в ЄС за період 2000–2015 рр. свідчить про інтенсифікацію міграційних потоків, загрозливе явище зростання нелегальної міграції в країні ЄС, обумовлені погіршенням соціально-економічної, політичної ситуації в деяких регіонах світу (зокрема, в країнах Сходу, на Африканському континенті тощо).

На фоні вказаного серед країн-учасниць ЄС наростає розкол щодо доцільності, ґрунтовності основних засад наддержавної міграційної політики. Як відмічають аналітики, пропозиція Франції, Німеччини щодо розподілу біженців за квотним принципом, яка була викладена в 2016

р. не приймається країнами Вишеградської четвірки [3].

Перейдемо до другого етапу нашого дослідження, пов'язаного з аналізом змін положень правового механізму регулювання міграції в ЄС.

Зокрема, проведемо контент-аналіз змін дискурсу положень правового механізму регулювання міграційної політики ЄС (виявлення ключових напрямків змін та перспективна оцінка їх впливу на стан міграційної політики). Контент-аналіз нових положень правового механізму регулювання міграційної кризи в ЄС в період з 2015 р дав змогу визначити такі напрямки, а саме:

1) реагування на поточні проблеми та пошук можливих шляхів і стратегій для вирішення міграційного кризи:

- прийняття екстрених заходів з порятунку мігрантів в Середземному морі і виділення до-

даткових коштів на проведення рятувальних операцій, а також узгодження підвищених заходів в сфері безпеки, що передбачало обов'язкове зняття відбитків пальців у всіх мігрантів, які прибули на територію ЄС, а також прискорений процес депортації нелегальних мігрантів або тих, кому було відмовлено в притулку. Вказані процедури обумовлювались в програмі «10 пунктів» [12], яка передбачала означені негайні дії, що слід вжити у відповідь на кризу міграційної ситуації в Середземномор'ї. Вивчення змісту вказаних пунктів показує, що на наддержавному рівні країн ЄС було задекларовано та окреслено організаційний механізм протидії цій кризі, чітко визначались аспекти взаємодії щодо протидії контрабанді людьми, встановлювався порядок інституційного управління, визначались фінансові аспекти зазначених заходів;

- залучення до призупинення міграційного потоку та розвитку нелегальної міграції в ЄС третіх країн в цілях оптимізації та забезпечення ефективних результатів. Вказана риторика відслідковується в:

Спільному плані дій з третіми країнами (від 11.2015 р.). Його підписали лідери ЄС, країн Африки (угода про спільні дії в сфері міграції) [10];

Плані дій ЄС-Туреччина, який передбачав призупинення міграційного потоку в ЄС та боротьбу з нелегальною міграцією (2015 р.) [10];

2) формування більш ефективної системи міграційного законодавства на загальноєвропейському рівні в цілому:

- продовження залучення Туреччини до врегулювання заходів щодо нелегальних мігрантів. Основні положення співпраці передбачені в Підсумковій угоді ЄС з Туреччиною з питання стосовно заходів щодо нелегальних мігрантів (18 березня 2016 г.) [11; 17]. Вивчення положень вказаної угоди свідчить, що дві сторони визначили напрямки співпраці щодо протидії контрабанді нелегальних міграції, зокрема: Туреччина стала головним транзитним маршрутом біженців в ЄС через кордони Туреччини та Греції; турецька сторона взяла на себе низку зобов'язань із здійснення міграційних процедур, запобігання появі нових морських або наземних маршрутів, що використовуються для нелегальної міграції з Туреччини до ЄС, і буде здійснювати співпрацю з сусідніми

державами і ЄС для досягнення цієї цілі; обидві сторони домовились щодо співпраці в питаннях покращення гуманітарних умов в Сирії тощо; ЄС зобов'язався фінансувати витрати Туреччини на боротьбу з міграційною кризою (на 2016 р. на ці цілі було спрямовано 3 млрд. євро);

- реформування Дублінських угод, пов'язане зі встановленням офіційних рамок для співпраці з третіми країнами, в першу чергу, з Туреччиною, через яку проходить головний міграційний маршрут в Європу, а також запропоновані реформи, що включають в себе прискорену процедуру розгляду заявок здобувачів, закріплення мігрантів за однією країною і запобігання спробам їх переміщення всередині ЄС, а також основні заходи щодо інтеграції біженців, в тому числі і на ринок праці. Вказані напрямки було визначено виходячи з результатів контент-аналізу риторики Положення про реформування загальноєвропейської системи надання притулку (Common European Asylum System) [18];

- обмеження міграційного потоку з країн, в яких безпосередньо не ведуться бойові дії. Вказане передбачало як обмеження потоку мігрантів із списку так званих «безпечних країн» (Македонія, Албанія, Чорногорія, Туреччина, Сербія, Косово, Боснія та Герцеговина), так і те, що заяви на отримання притулку з цих країн буде здійснюватись відповідно до прискореного порядку;

- боротьба з нелегальним ввезенням мігрантів і торгівлею людьми, надання допомоги в період повернення мігрантів на батьківщину, а також співпраця з Лівією в сфері контролю за міграційними маршрутами і підтримка співробітників лівійської берегової охорони. Така риторика визначена в положеннях Мальтійської декларації з міграції від 03.02.2017 р. [14].

Здійснимо порівняльний аналіз відповідності декларативного дискурсу фактичним результатам, аналіз ефективності нової міграційної політики, виявлення її впливу на зовнішній курс. Вказане можемо оцінити із застосуванням порівняльного аналізу, який передбачає вивчення попередніх та фактичних результатів змін основних показників міграційних процесів в ЄС за 2015–2017 рр. (табл. 2).

Відповідно до результатів аналізу статистичних даних можна відзначити скорочення

Динаміка змін основних показників міграційних процесів в ЄС за період 2015–2017 рр. (складено автором за даними [13])

№ п/п	Показник	Значення		Абсолютне відхилення, + / -, один. у 2017 р. порівняно з 2015 р.	Відносне відхилення, + / -, % у 2017 р. порівняно з 2015 р.
		2015 р.	2017 р.		
1	Кількість заяв щодо надання притулку в ЄС, од.	1294000	706913	-587087,00	-45,37
2	Підтвердження країнами ЄС статусу біженців (дозвіл щодо надання статусу), од.	278715	74946	-203769,00	-73,11
3	Кількість осіб третіх країн, що прибули до ЄС нелегально, осіб	1046285	96689	-949596,00	-90,76
4	Загальна кількість біженців, осіб	1325000	502000	-823000,00	-62,11

міграційних потоків в ЄС в 2017 р. порівняно з 2015 р., а саме:

- кількість заяв щодо надання притулку в ЄС демонструє зменшення на 587087 один. (45,37%) і складала 706913 один.;

- кількість підтверджень країнами ЄС статусу біженців скоротилась на 203769 один. (73,11%) і дорівнювала 74946 один.;

- чисельність осіб третіх країн, що прибули до ЄС нелегально зменшилась на 949596 осіб (90,76%);

- показник загальної кількості мігрантів скоротився на 823000 осіб (62,11%) і дорівнював 502000 осіб.

Дослідження та оцінка динаміки змін основних показників міграційних процесів в ЄС за період 2015-2017 рр. дозволяє констатувати скорочення міграційних потоків, пов'язане з покращенням управління міграційною політикою в країнах ЄС. Ці оптимізаційні аспекти викликані:

- по-перше, визначенням та реалізацією заходів реагування на основні проблеми та розробкою перспективних шляхів, стратегій для вирішення міграційної кризи;

- по-друге, удосконаленням та гармонізацією правового механізму регулювання міграційної політики, що включає створення більш ефективної системи міграційного зако-

нодавства на наднаціональному рівні ЄС.

Можна стверджувати, що риторика розглянутих змін правового режиму регулювання міграційної політики в ЄС відповідає задекларованим параметрам, орієнтованим на вирішення кризи в цій сфері. Зокрема, як було встановлено вище: скоротився потік мігрантів до Європейського Союзу; було прискорено та оптимізовано процедуру розгляду заяв на отримання притулку, що сприяло швидкому обробленню великої кількості заяв, прискоренню депортації на батьківщину у разі відмови у притулку. Вказаним результатам сприяли домовленості з третіми країнами, які на паритетних умовах взяли на себе відповідальність щодо надання допомоги біженцям. Зазначені факти, безумовно, свідчать про позитивний вплив здійснених реформ у сфері міграційної політики ЄС. Вказані зміни позитивно вплинули на зміцнення зовнішніх позицій Європейського Союзу як потужного наднаціонального об'єднання, яке успішно вирішує проблеми в сфері управління міграцією.

Висновки.

Здійснено систематизацію основних особливостей трансформації міграційної політики ЄС на початку ХХІ ст. Для цілей аналізу вико-

ристано авторський методичний підхід, який оснований на поєднанні порівняльного аналізу, статистичного аналізу, методу контент-аналізу дискурсу положень правового механізму (основних засад правил та директив), дискурс-аналізу. Відповідно до схеми методичного підходу було передбачено: в рамках першого етапу проаналізувати стан управління міграційною політикою ЄС (за період 2000–2015 рр., пов'язаний з розвитком міграційної кризи) через: оцінку нормативно-правової бази регулювання міграції в ЄС, вивчення результатів управління; на другому етапі дослідження оцінити характер змін положень правового механізму регулювання міграції в ЄС (контент-аналіз змін дискурсу положень правового механізму регламентування міграційної політики ЄС (виявлення ключових напрямків змін та перспективна оцінка їх впливу на стан міграційної політики); порівняльний аналіз відповідності декларативного дискурсу фактичним результатам, аналіз ефективності нової міграційної політики, виявлення її впливу на зовнішній курс). Перший етап аналізу дозволив констатувати: інтенсифікацію міграційних потоків, пов'язану з факторами погіршення політичної, соціально-економічної

ситуації в деяких регіонах світу; зростання розколу стосовно ґрунтовності, доцільності основних засад наддержавної міграційної політики. Другий етап оцінки продемонстрував: скорочення міграційних потоків (особливо нелегальних) після змін правового механізму регулювання міграційної політики в ЄС; покращення основних міграційних процедур в ЄС; покращення зовнішніх позицій Європейського Союзу як дієвого наднаціональної організації, що має потенціал та можливості управління міграцією. Встановлено, що реформування правового механізму регулювання міграційної кризи в ЄС відбувалось за такими напрямками, а саме: реагування на поточні проблеми та пошук можливих шляхів і стратегій для вирішення міграційної кризи; формування більш ефективної системи міграційного законодавства на загальноєвропейському рівні в цілому. Визначено, що зазначені реформи були задекларовані на рівні положень правового механізму та реалізовані на практичному рівні. Можна констатувати ґрунтовність, наукову новизну запропонованого авторського методичного підходу щодо оцінки ефективності трансформації міграційної політики ЄС на початку XXI ст.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Бондарчук В. В. Європейська міграційна криза та стабільність ЄС / В. В. Бондарчук // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2016. – Вип. 2 (02). – С. 28-31
2. Вітман К. М. Міграційна криза як виклик етнополітичній безпеці Євросоюзу / К. М. Вітман // Міграційна політика ЄС: стан, виклики та перспективи. – 2015. – С.18-25.
3. Дубенський В. Німеччина та Австрія погодилися прийняти біженців, що прямують з Угорщини / В. Дубенський. – Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/a-18695173>
4. Євдокимов В. В. Стан та нормативно-правове регулювання міграції біженців та шукачів притулку у ЄС як інституційний базис управління міжнародними міграціями / В. В. Євдокимов, К. В. Шиманська // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2017. – Вип. 3. – С. 55-60. DOI: [http://dx.doi.org/10.26642/rbo-2017-3\(38\)-55-60](http://dx.doi.org/10.26642/rbo-2017-3(38)-55-60)
5. Оврамовець М. А. Діяльність керівних органів ЄС у сфері контролю міграцій / М. А. Оврамовець // Проблеми міжнародних відносин. – 2013. – Вип. 7. – С. 122-142
6. Попок А. А. Визначення статусу біженців та внутрішньопереміщених осіб: зарубіжний досвід / А. А. Попок, А. В. Дяченко // Аспекти публічного управління. – 2017. – Т. 5. – № 3-4. – С. 5-13. DOI: <https://doi.org/10.15421/15201710>
7. Пробоїв О. А. Напрями подолання міграційної кризи в ЄС і врегулювання потоків нелегальної міграції / О. А. Пробоїв // Економіка і суспільство. – 2017. – Вип. 8. – С. 89-95
8. Фогел Х. Особливості міграційних потоків та підходи до їх регулювання в ЄС Вісник / Х. Фогел // Львівського університету. – 2015. – Вип. 37. – С. 170-183
9. Якубовський С. О. Міграційна політика ЄС: еволюція та соціально-економічні наслідки / С. О. Якубовський // Міграційна політика ЄС: стан, виклики та перспективи. – 2015. – С.12-17.
10. Bauloz C. The EU Migration Partnership Framework: an External Solution to the Crisis? / C. Bauloz. – Retrieved from: <http://eumigrationlawblog.eu/the-eu-migration-partnership-framework-an-external-solution-to-the-crisis/>
11. EU-Turkey Statement: Questions and Answers (MEMO/16/963, Brussels, 18 March 2016). – Retrieved from: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-963_en.htm

12. Joint Foreign and Home Affairs Council: Ten point action plan on migration (Luxembourg, 20 April 2015). – Retrieved from: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration_en
13. Legal migration and Integration. – Retrieved from: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration_en
14. Malta Declaration by the members of the European Council on the external aspects of migration: addressing the Central Mediterranean route (03.02.2017). – Retrieved from: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/02/03/malta-declaration/>
15. New list of safe countries. – Retrieved from: <https://www.cgra.be/en/news/new-list-safe-countries>
16. Nguyen D.-Q. Six graphiques pour comprendre la crise migratoire / D.-Q. Nguyen, S. Summermatter. – Retrieved from: https://www.swissinfo.ch/fre/la-loterie-de-l-asile_cinq-graphiques-pour-comprendre-le-ph%C3%A9nom%C3%A8ne-migratoire/41560188
17. Oświadczenie UE–Turcja (18 marca 2016). – Retrieved from: <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>
18. Reforming the common European asylum system : the New European refugee law. – Retrieved from: <http://cadmus.eui.eu/handle/1814/45398?show=full>

REFERENCES

1. Bondarchuk, V.V. (2016). Yeropeiska mihratsiina kryza ta stabilnist YeS [European migration crisis and EU stability]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, 2 (02), 28-31 [in Ukrainian].
2. Vitman, K.M. (2015). Mihratsiina kryza yak vyklyk etnopolitychnii bezpetsi Yevrosoiuzu [Migration crisis as a challenge to the European Unions ethno-political security]. *Mihratsiina polityka YeS: stan, vyklyky ta perspektyvy*, 18-25 [in Ukrainian].
3. Dubenskyi, V. *Nimechchyna ta Avstriia pohodylys pryiniaty bizhentsiv, shcho priamuiut z Uhorshchyny* [Germany and Austria have agreed to receive refugees from Hungary]. Retrieved from: <https://www.dw.com/uk/a-18695173> [in Ukrainian]
4. Ievdokymov, V.V., & Shymanska, K.V. (2017). Stan ta normatyvno-pravove rehuliuвання mihratsii bizhentsiv ta shukachiv pryutluku u YeS yak instytutysiinyi bazys upravlinnia mizhnarodnymy mihratsiiamy [Status and legal regulation of migration of refugees and asylum seekers in the EU as an institutional basis for management of international migration]. *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu*, 3, 55-60. DOI: [http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2017-3\(38\)-55-60](http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2017-3(38)-55-60) [in Ukrainian]
5. Ovrarovets, M.A. (2013). *Diialnist kerivnykh orhaniv YeS u sferi kontroliu mihratsii* [Activities of the EU governing bodies in the field of migration control]. *Problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, 7, 122-142 [in Ukrainian]
6. Popok, A.A., & Diachenko, A.V. (2017). Vyznachennya statusu bizhentsiv ta vnutrishn'operemishchenykh osib: zarubizhnyy dosvid [Foreign experience in determining the status of refugees and internally displaced persons]. *Public administration aspects* 5 (3-4), 5-13. DOI: <https://doi.org/10.15421/15201710> [in Ukrainian].
7. Proboiv, O.A. (2017). Napriamy podolannia mihratsiinoi kryzy v YeS i vrehuliuвання potokiv nelegalnoi mihratsii [Directions for overcoming the migration crisis in the EU and regulation of flows of illegal migration]. *Ekonomika i suspilstvo*, 8, 89-95 [in Ukrainian]
8. Fohel, Kh. (2015). Osoblyvosti mihratsiinykh potokiv ta pidkhody do yikh rehuliuвання v YeS [Features of migration flows and approaches to their regulation in the EU]. *Visnyk Lvivskoho universytetu*, 37, 170-183 [in Ukrainian].
9. Iakubovskiy, S.O. (2015). Mihratsiina polityka YeS: evoliutsiia ta sotsialno-ekonomichni naslidky [EU Migration Policy: Evolution and Socio-Economic Impacts]. *Mihratsiina polityka YeS: stan, vyklyky ta perspektyvy*, 12-17 [in Ukrainian].
10. Bauloz, C. *The EU Migration Partnership Framework: an External Solution to the Crisis?* Retrieved from: <http://eumigrationlawblog.eu/the-eu-migration-partnership-framework-an-external-solution-to-the-crisis/>.
11. *EU-Turkey Statement: Questions and Answers* (MEMO/16/963, Brussels, 18 March 2016). Retrieved from: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-963_en.htm.
12. Joint Foreign and Home Affairs Council: *Ten point action plan on migration* (Luxembourg, 20 April 2015). Retrieved from: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration_en
13. *Legal migration and Integration*. Retrieved from: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration_en
14. *Malta Declaration by the members of the European Council on the external aspects of migration: addressing the Central Mediterranean route* (03.02.2017). Retrieved from: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/02/03/malta-declaration/>
15. *New list of safe countries*. Retrieved from: <https://www.cgra.be/en/news/new-list-safe-countries> [in Belgium].
16. Nguyen D.-Q., & Summermatter S. *Six graphiques pour comprendre la crise migratoire*. Retrieved from: https://www.swissinfo.ch/fre/la-loterie-de-l-asile_cinq-graphiques-pour-comprendre-le-ph%C3%A9nom%C3%A8ne-migratoire/41560188

17. *Oświadczenie UE–Turcja* (18 marca 2016). Retrieved from: <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>

18. *Reforming the common European asylum system: the New European refugee law*. Retrieved from: <http://cadmus.eui.eu/handle/1814/45398?show=full>

Михайло Михайлович Шелемба

Кандидат політичних наук, доцент
Ужгородський національний університет
88000, м.Ужгород, пл. Народна, 3

Mykhailo Shelemba

Candidate of Political Science, Associate professor
Uzhhorod National University
3, Narodna Square, Uzhhorod, 88000, Ukraine

Email: mychajlo.shelemba@uzhnu.edu.ua

Цитування: Шелемба М. М. Трансформація міграційної політики ЄС на початку XXI ст. / М. М. Шелемба // Науково-теоретичний альманах «Грані». – 2019. – Т. 22. – № 4. – С. 15-24.

Citation: Shelemba, M.M. (2019). *Transformatsiia mihratsiinoi polityky YeS na pochatku XXI st.* [Transformation of the EU migration policy at the beginning of the XXI century.]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 22 (4), 15-24.

Стаття надійшла / Article arrived: 03.03.2019

Схвалено до друку / Accepted: 06.04.2019